

Safonau Iaith Gymraeg Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri: Adroddiad Monitro 2020/21

1. Cyflwyniad

- 1.1 Ar y 30ain o Fedi 2015, cyhoeddodd Comisiynydd yr Iaith Gymraeg Hysbysiad Cydymffurfio i'r Awdurdod yn unol ag adran 44 o Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011, a oedd yn cadarnhau'r Safonau Iaith Gymraeg y mae'r Awdurdod yn ddarostyngedig iddynt.
- 1.2 Fel sy'n ofynnol bob blwyddyn, mae'r Adroddiad Monitro hwn yn edrych yn ôl dros y flwyddyn ariannol 2020-21, ac yn adrodd ar sut mae'r Awdurdod wedi cydymffurfio gyda, ac wedi perfformio yn erbyn bob un o'r 162 o'r Safonau a osodwyd arno.
- 1.3 Mae'r Adroddiad Blynyddol yma yn cael ei gyflwyno i Gyfarfod Blynyddol yr Awdurdod ym mis Mehefin bob blwyddyn ar gyfer cael ei gymeradwyo, cyn cael ei gyhoeddi ar wefan yr Awdurdod. Mae cyhoeddusrwydd yn cael ei rhoi i'r Adroddiad Blynyddol trwy sianeli cyfryngau cymdeithasol yr Awdurdod.
- 1.4 Y Pennaeth Gweinyddol a Gofal Cwsmer sydd gyda'r cyfrifoldeb o ddydd i ddydd dros weithredu'r safonau, a dylid cysylltu yn uniongyrchol trwy yrru e-bost at Bethan.Hughes@eryri.llyw.cymru neu drwy ffonio 01766 772530 i drafod unrhyw fater sy'n ymwneud â'r adroddiad hwn.

2. Crynodeb Gweithredol

- 2.1. Ar ddechrau 2020-21, fe aethom i mewn i gyfnod clo cenedlaethol, a oedd yn brofiad cwbl newydd, wrth i bandemig Covid-19 ymledu drwy'r byd. Roedd yr wythnosau cyntaf o gloi i lawr yn gyfnod o addasiad cyflym, wrth i'r rhan fwyaf o staff addasu i weithio gartref, gyda'r gweddill allan ar lawr gwlad yn cynghori'r cyhoedd ar y rheoliadau aros gartref. Mae cael gweithlu dwyieithog medrus iawn wedi bod yn amhrisiadwy yn ystod yr amser hwn, gan sicrhau y gallem addasu ac ymateb yn gyflym i'r holl heriau a oedd yn ein hwynebu.
- 2.2 Dros y flwyddyn ddiwethaf, mae cyfrifon cyfryngau cymdeithasol yr Awdurdod wedi bod yn un o'r prif sianeli cyfathrebu ac ymgysylltu â'r cyhoedd, gan sicrhau bod negeseuon yn cael eu cyfathrebu'n gyflym ac yn effeithlon yn y Gymraeg ac yn y Saesneg.

- 2.3 O'r dechrau, bu'r Awdurdod yn gweithio mewn partneriaeth agos ag awdurdodau cyhoeddus eraill ledled gogledd orllewin Cymru i gyflwyno negeseuon clir a chyson a oedd yn atgyfnerthu rheoliadau Covid-19. Parhaodd hyn trwy gydol y flwyddyn, gyda phob newid i reoliadau Covid-19 yn creu ei heriau ei hun. Roedd cael staff cwbl ddwyieithog yn sicrhau nad oedd unrhyw oedi cyn ymateb i ofynion yr amryw o lwyfannau cyfryngau cymdeithasol sy'n gweithredu mewn amgylchedd cyflym. Yn yr un modd, roedd cael staff dwyieithog yn sicrhau y gallem gynhyrchu arwyddion ar gau llwybrau a meysydd parcio yn gyflym yn fewnol, yn ogystal â negeseuon 'croeso yn ôl' pan gafodd y cyfyngiadau eu llacio. Roedd staff hefyd yn gallu ymateb ar unwaith i ymholiadau a chwestiynau a anfonwyd trwy e-bost ac a dderbyniwyd dros y ffôn trwy gydol yr amser hwn, a hynny yn newis iaith yr ymholydd.
- 2.4 Roedd y niferoedd digynsail o bobl a ddaeth i'r ardal yn ystod yr haf, yn enwedig o amgylch Yr Wyddfa, yn rhoi pwysau enfawr ar gymunedau lleol ac yn achosi problemau diogelwch y cyhoedd. Roedd y cynllun parcio rhag-archebu peilot a gyflwynwyd ym Mhen y Pass (fel un o'r elfennau allweddol i fynd i'r afael â'r broblem) wedi gorfodi staff i ddatblygu system fewnol bwrpasol yn gyflym gan ddefnyddio Eventbrite, gan nad oeddem yn gallu dod o hyd i system barcio ddwyieithog allanol oddi-ar-y-silff. Er bod y peilot, o safbwynt y cyhoedd, yn llwyddiant, roedd yr adnoddau dynol rownd y cloc a oedd yn ofynnol i roi'r system ar waith yn golygu ei bod yn anghynladwy ar gyfer y dyfodol. Wrth symud ymlaen, dyma un o'r ddau rwystr i'r Awdurdod allu gweithredu ein holl wasanaethau yn Gymraeg yn y dyfodol - hynny yw, cael cyflenwyr i ddatblygu systemau TG dwyieithog ynghyd â'r gost o wneud hynny.
- 2.5 Ar ôl oedi cychwynnol, adferwyd swyddogaethau democrataidd yr Awdurdod yn llawn erbyn Mai 2020. Roedd yn hanfodol i'r Awdurdod allu cael plattform rhithiol cwbl weithredol a allai ddarparu ar gyfer cyfieithu ar y pryd, a chyflawnwyd hyn drwy ddefnyddio Zoom.
- 2.6 Er bod ein pwyllgorau yn weithredol, cafodd staff broblemau gyda chynnal cyfarfodydd rhithiol gyda rhai awdurdodau cyhoeddus eraill yn ystod y flwyddyn, gan fod y defnydd o Zoom wedi'i wahardd gan lawer o sefydliadau. Roedd y mater hwn yn heriol, gan fod defnyddio llwyfannau eraill yn golygu nad oedd yn bosib cael cyfieithu ar y pryd. Ar y cyfan, llwyddwyd i osgoi'r broblem hon, ac mae staff wedi parhau i gynnal cyfarfodydd partneriaeth trwy Zoom gyda chyfieithu ar y pryd ar gael pan fo angen.
- 2.7 Hysbysebwyd cyfanswm o 33 o swyddi newydd neu wag yn ystod y flwyddyn, gyda'r mwyafrif yn cael eu cyfweld yn rhithiol, tra bod rhai swyddi allanol yn cael cyfweiliadau maes. Cyflwynwyd fframwaith asesu sgiliau iaith newydd, a olygai fod pob swydd newydd neu wag yn cael ei hasesu a'i graddio o 0 i 5+ ar lefel y sgiliau Gymraeg sy'n ofynnol, yn y 4 categori o wrando, siarad, darllen ac ysgrifennu.
- 2.8 Yn ogystal, yn ystod y flwyddyn, nododd Comisiynydd y Gymraeg y ffaith nad oedd y broses ymgeisio yn cynnig opsiwn i ymgeiswyr ofyn am

gyfweliad yn Gymraeg, yn groes i ofynion y safonau. Nid yw'r Awdurdod wedi cynnwys yr opsiwn hwn, gan fod pob cyfweliad yn cael ei gynnal yn Gymraeg, fel y bu ein harferiad erioed.

- 2.9 Daethom i gytundeb i osod datganiad ar ddechrau'r broses ymgeisio, gan gadarnhau y bydd cyfweliadau'n cael eu cynnal yn Gymraeg. Gofynnwyd hefyd i bob ymgeisydd raddio ei sgiliau iaith Gymraeg yn erbyn pob un o'r 4 categori fel y cwestiwn cyntaf ar y cais am swydd. Mae hyn wedi arwain at lawer o geisiadau anghyflawn ar ein system recriwtio, sydd wedi gadael mewn sawl achos ychydig iawn o ymgeiswyr addas i lunio rhestr fer ohonynt.
- 2.10 Wrth symud ymlaen, dyma'r ail rwystr i'r Awdurdod allu gweithredu ein holl wasanaethau yn Gymraeg yn y dyfodol - hynny yw, penodi staff sydd â'r sgiliau Cymraeg gofynnol.
- 2.11 I gloi, ar wahân i'r materion a nodwyd uchod, allan o'r holl gynnwrf a'r heriau cysylltiedig y mae'r pandemig wedi'u rhoi inni dros y flwyddyn ddiwethaf, nid ydym wedi nodi unrhyw effaith negyddol ar ein defnydd o'r Gymraeg yn fewnol nac yn allanol gyda'r cyhoedd. Mewn gwirionedd, mae'r ganran uchel o staff (95% ar 31/03/2021) sy'n gallu gweithio'n gwbl ddwyieithog wedi bod yr ased mwyaf gwerthfawr i'r Awdurdod yn ystod y flwyddyn hynod hon.

3. Safonau Cyflawni Gwasanaeth

- 3.1 Gohebiaeth (Safonau 1-7): Mae'r Awdurdod yn anfon gohebiaeth yn iaith ddewisol y derbynnydd, neu mewn achosion pan nad yw hyn yn hysbys, anfonir fersiwn ddwyieithog o'r ohebiaeth.
- 3.2 Pan anfonir gohebiaeth ddwyieithog, ymdrinnir â'r iaith Gymraeg a'r Saesneg yn gyfartal drwy sicrhau eu bod yn ymddangos ochr yn ochr (pan fo hyn yn bosibl), gyda'r un ffont a maint yn cael eu defnyddio yn y ddwy iaith. Ar adegau prin pan gynhyrchir gohebiaeth yn y Gymraeg a'r Saesneg ar wahân, bydd y ddwy fersiwn yn union yr un fath o ran ffont a maint, gan gynnwys manylion cyswllt, llofnodion ac ati.
- 3.3 Galwadau Ffôn (Safonau 8-22): Mae'r holl staff sy'n gweithio ym mhrif dderbynfeydd yr Awdurdod a'r Canolfannau Croeso yn gwbl ddwyieithog ac yn unol â hynny, yn gallu delio â phob ymholiad drwy gyfrwng y Gymraeg fel pwynt cyswllt cyntaf.
- 3.4 Nid oedd gan yr Awdurdod systemau ffôn awtomatig yn ystod y flwyddyn, ond cafodd un ei gosod ym mis Ebrill 2021. Yn arferol, mae neges wedi'i recordio ymlaen llaw ar gyfer galwadau a dderbynnir y tu allan i oriau gwaith neu ar gyfer y rhai sy'n ffonio ac yn cael llinell ffôn brysur. Mae'r neges sydd wedi'i recordio ymlaen llaw yn ddwyieithog ac mae'r neges yn y Gymraeg yn cael ei throsglwyddo yn gyntaf.
- 3.5 Yn ystod y cyfnod clo cyntaf, roedd holl adeiladau cyhoeddus yr Awdurdod wedi cau, ac nid oedd hi'n ymarferol bosib i drosglwyddo'r galwadau i'r prif

dderbynfeydd i staff i'w hateb o gartref. Gosodwyd neges ddwyieithog ar y system yn ystod y cyfnod hwn.

- 3.6 Roedd galwadau i'r Canolfannau Gwybodaeth yn cael eu trosglwyddo i aelod o staff dwyieithog a oedd yn ateb y galwadau o'r cartref yn ystod yr un cyfnod.
- 3.7 Pan fo cysylltiad yn cael ei wneud drwy gyfrwng llinell ffôn uniongyrchol, mae'r staff wedi cael cyfarwyddyd i gyfarch y sawl sy'n ffonio gyda chyfarchiad dwyieithog (gyda'r Gymraeg yn gyntaf) neu gyda chyfarchiad niwtral, gan sicrhau nad yw'r iaith Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r iaith Saesneg.
- 3.8 Pan fo cysylltiad yn cael ei wneud drwy gyfrwng llinell ffôn uniongyrchol, mae'r staff wedi cael cyfarwyddyd i adael neges ddwyieithog ar eu peiriannau ateb, gyda'r neges yn y Gymraeg yn cael ei chwarae yn gyntaf.
- 3.9 Gan fod y rhan fwyaf o staff yr Awdurdod yn ddwyieithog, ymdrinnir gydag unrhyw alwadau gan siaradwyr Cymraeg gan y pwynt cyswllt cyntaf. O ran y staff nad ydynt yn gwbl abl i gynnal sgwrs yn y Gymraeg, byddant yn trosglwyddo'r alwad i gydweithiwr yn ddi-oed.
- 3.10 Yn ystod y flwyddyn, roedd bron pob aelod o staff y swyddfa yn gweithio o'u cartrefi. Roedd llinellau ffôn uniongyrchol un ai wedi cael eu hail-gyfeirio i ffôn symudol neu ffôn tŷ neu roeddent fel arall yn cael eu gosod ar neges llais, ac roedd y negeseuon yn cael eu gyrru i liniadur yr aelod o staff. Roedd staff wedyn yn gallu ateb y galwadau allanol neu ffonio yn ôl o gartref.
- 3.11 Cyfarfodydd (Safonau 23-38): Rhaid i bob cyfarfod a drefnir gydag unigolyn gael ei gynnal yn iaith ddewisol yr unigolyn, a bydd y trefniant hwn yn parhau. Ar gyfer cyfarfodydd a drefnwyd i grŵp o unigolion, byddant yn cael eu cynnal yn y Gymraeg gyda chyfieithu ar y pryd yn cael ei drefnu ar gyfer unrhyw rai di-Gymraeg sy'n bresennol (oni bai bod yr holl wahoddedigion yn ddi-Gymraeg, ac os felly, cynhelir y cyfarfod yn Saesneg).
- 3.12 Rhaid i bob cyfarfod cyhoeddus o'r Awdurdod gael ei gynnal yn y Gymraeg gyda chyfieithu ar y pryd ar gael ar gyfer y rhai nad ydynt yn gallu cyfathrebu trwy gyfrwng yr iaith Gymraeg, a bydd y trefniant hwn yn parhau.
- 3.13 Yn ystod y flwyddyn, cynhaliwyd pob cyfarfod cyhoeddus yn rhithiol trwy ddefnyddio Zoom, gan mae hwn yw'r unig feddalwedd sydd yn gallu cynnal gwasanaethau cyfieithu ar y pryd yn llwyddiannus. Fodd bynnag, nid oedd pwyllgorau'r Awdurdod, sydd fel arfer yn agored i'r cyhoedd arsylwi arnynt, wedi cael eu darlledu yn fyw nac ychwaith yn agored i'r cyhoedd gael ymuno'n rhithiol. Roedd hyn oherwydd bod materion technegol a diogelwch a brofwyd yn gynnar yn y pandemig gan awdurdodau cyhoeddus eraill wedi dangos bod aelodau o'r cyhoedd yn gallu aflonyddu ar gyfarfodydd os caniateid mynediad iddynt i arsylwi.

- 3.14 Fodd bynnag, gobeithir yn ystod 2021-22 y bydd y cyhoedd yn gallu cael mynediad at Bwyllgorau byw fel arsylwyr, trwy sefydlu'r cyfarfodydd cyhoeddus fel gweminarau. Bydd aelodau o'r cyhoedd yn gallu cofrestru o flaen llaw i fynychu fel arsylwyr, a chan mai dull gweminar a ddefnyddir, ni ellir eu gweld ac ni allant gyfrannu at y cyfarfodydd.
- 3.15 Mater arall a brofwyd wrth gynnal cyfarfodydd gyda staff o awdurdodau eraill yn bennaf - er mwyn galluog i gyfieithu ar y pryd dwy-sianel weithio, mae'n rhaid i ddefnyddwyr gael mynediad i bob cyfarfod trwy ddefnyddio'r ap Zoom yn hytrach na thrwy'r wefan. Bu hyn yn broblemus i'r Awdurdod, gan fod rhai aelodau partneriaethol o sefydliadau eraill wedi methu mynychu cyfarfodydd, gan fod eu sefydliadau yn gwahardd iddynt gael mynediad at Zoom neu lawrlwytho'r ap ar eu systemau.
- 3.16 Mae pob cyhoeddusrwydd, deunyddiau ysgrifenedig ac unrhyw ddogfennaeth a gynhyrchir gan yr Awdurdod sy'n cael ei ddsbarthu mewn digwyddiadau cyhoeddus neu mewn cyfarfodydd yn gwbl ddwyieithog, gyda'r Gymraeg a'r Saesneg yn cael eu trin yn gyfartal.
- 3.17 Dogfennaeth Gyhoeddus (Safonau 40-51): Mae holl ddogfennau cyhoeddus yr Awdurdod, gan gynnwys ffurflenni dwyieithog yn dangos y Gymraeg yn gyntaf neu ar ochr chwith y ddogfen. Mae'r iaith Gymraeg a'r Saesneg yn cael eu trin yn gyfartal, gyda'r un ffont a maint testun yn cael eu defnyddio ar gyfer y ddwy iaith. Ar adegau prin pan fydd y fersiynau Cymraeg a Saesneg mewn dogfennau ar wahân, mae brawddeg yn cael ei chynnwys ar y fersiwn Saesneg, yn nodi bod fersiwn Cymraeg ar gael.
- 3.18 Y Wefan, Apiau a Chyfyngau Cymdeithasol (Safonau 52-59): Mae gwefan ac apiau yr Awdurdod yn gwbl ddwyieithog gyda'r defnyddiwr yn gallu dewis iaith ar y dudalen gartref. Mae botwm togl ar bob tudalen ar y wefan y gellir ei ddefnyddio er mwyn cael mynediad at yr iaith arall. Mae pob tudalen yn cyfateb yn gyfan gwbl yn y ddwy iaith.
- 3.19 Mae gan yr Awdurdod fersiynau cyfatebol o'i gyfrifon Trydar a fersiwn ddwyieithog o'i dudalennau Gweplyfr. Mae pob neges gan yr Awdurdod yn cael eu hailadrodd yn union yr un fath yn y fersiynau Cymraeg a Saesneg ar yr amrywiol safleoedd cyfyngau cymdeithasol, neu'n ddwyieithog mewn rhai achosion. Bydd unrhyw negeseuon a dderbynnir yn Gymraeg trwy gyfyngau cymdeithasol yn cael eu hateb yn y Gymraeg bob amser.
- 3.20 Yn ystod y flwyddyn, gwnaethpwyd defnydd helaeth o'r ystod o gyfrifon cyfyngau cymdeithasol sydd gan yr Awdurdod, fel ffordd o gyfathrebu negeseuon allweddol o ran diogelwch y cyhoedd a rheoliadau Covid-19, ynghyd â sut oedd y rhain yn effeithio gwasanaethau a chyfleusterau'r Parc Cenedlaethol, mewn ffordd sydyn ac effeithiol.
- 3.21 Yn ddealladwy, derbyniwyd nifer fawr o ymatebion i'r negeseuon hyn (negyddol a chadarnhaol) ynghyd â nifer o gwestiynau ac ymholiadau. Ymdrinniwyd â bob ymholiad a dderbyniwyd fel hyn gan y cyhoedd yn sydyn

ac effeithiol, gyda'r ymateb yn cael ei rhoi yn yr un iaith â iaith y neges wreiddiol, yn ddi-eithriad.

- 3.22 Peiriannau Hunanwasanaeth (Safon 60): Mae pob sgrin gyffwrdd gwybodaeth electroneg ar gael yn y Gymraeg a'r Saesneg, gyda'r gallu i ddewis yr iaith ar y sgrin gartref ac i newid yr iaith trwy ddefnyddio botwm togl ar bob un o'r tudalennau.
- 3.23 Mae peiriannau talu ac arddangos yr Awdurdod yn ein meysydd parcio yn gallu darparu gwasanaeth yn y Gymraeg a'r Saesneg. Ar beiriannau newydd, mae'r sgrin gartref gychwynnol yn rhoi'r dewis i barhau yn y Gymraeg neu'r Saesneg, ac ar beiriannau sy'n hŷn (lle nad yw hyn yn bosib), mae'r iaith gychwynnol wedi ei rhagosod i'r Gymraeg.
- 3.24 Yn ystod haf 2020, daeth niferoedd digynsail o ymwelwyr i Eryri, a achosodd broblemau diogelwch cyhoeddus oherwydd parcio anghyfrifol o gwmpas Yr Wyddfa. Fel rhan o'r datrysiad, bu'n rhaid i'r Awdurdod gau'r maes parcio a sefydlwyd system rhag-archebu parcio ar gyfer 3 penwythnos fel peilot ym mis Awst 2020 ym Mhen y Pass. Hysbysebwyd hyn yn eang ynghyd â'r cyfleusterau parcio a theithio a oedd ar gael. Ar y pryd, darganfuwyd nad oedd y fath beth â system rhag-archebu tocynnau parcio 'oddi ar y silff' a oedd yn gallu gweithredu'n hollol ddwyieithog. Oherwydd y cyfyngiad amser i sefydlu rhyw fath o system, bu'n rhaid i swyddogion yr Awdurdod greu system dros dro trwy ddefnyddio Eventbrite ar gyfer rhag-archebu tocynnau parcio.
- 3.25 Er ein bod wedi derbyn adborth cadarnhaol iawn am y system gan y cyhoedd, roedd hi'n amlwg o'r cychwyn cyntaf nad oedd hon yn system a oedd yn gynaliadwy i'r dyfodol. Roedd y feddalwedd rhag-archebu tocynnau yn anhyblyg ac yn golygu bod angen adnoddau dynol sylweddol a oedd yn gorfod ymestyn dros 24 awr y dydd er mwyn rheoli'r parcio. Bydd angen gwaith pellach i ddarganfod datrysiad cynaliadwy a chost effeithiol yn yr hirdymor.
- 3.26 Arwyddion (Safonau 61-63): Mae pob arwydd sy'n cael ei osod gan yr Awdurdod yn hollol ddwyieithog, gyda'r Gymraeg yn ymddangos yn gyntaf neu ar yr ochr chwith. Mae'r iaith Gymraeg a'r Saesneg yn cael eu trin yn gyfartal, gyda'r un ffont a maint testun yn cael eu defnyddio ar gyfer y ddwy iaith.
- 3.27 Ar ddechrau'r cyfnod clo cyntaf, roedd rhaid cau nifer o lwybrau yn Eryri, ac ynghlwm â hynny roedd rhaid cynhyrchu arwyddion yn sydyn iawn a'u gosod ar bwyntiau mynediad i'r llwybrau hyn. Roedd yr arwyddion i gyd yn hollol ddwyieithog ac yn cydymffurfio â'r safonau arferol a osodir gan yr Awdurdod.
- 3.28 Gwasanaethau Derbynfya (Safonau 64-68): Fel y nodwyd yn flaenorol, mae'r holl staff sy'n gweithio yn y prif dderbynfeydd neu yn y Canolfannau Croeso yn gwbl ddwyieithog. Mae'r logo 'Iaith Gwaith' yn cael ei arddangos ym mhob derbynfya i ddangos bod gwasanaeth Cymraeg ar gael ac mae gan bob un o staff y dderbynfya fathodynau 'Iaith Gwaith'.

- 3.29 Hysbysebion Swyddogol (Safonau 69-70): Pan fo'r Awdurdod yn cyhoeddi neu'n arddangos Hysbyseb Swyddogol maen nhw'n hollol ddwyieithog, gyda'r Gymraeg yn ymddangos yn gyntaf neu ar yr ochr chwith. Mae'r iaith Gymraeg a'r Saesneg yn cael eu trin yn gyfartal, gyda'r un ffont a maint testun yn cael eu defnyddio ar gyfer y ddwy iaith.
- 3.30 Cynlluniau Grant (Safonau 71-75): Mae'r Awdurdod yn gweinyddu sawl cynllun grant, sef
- Cronfa Partneriaeth Eryri;
 - Grantiau ar gyfer atgyweirio adeiladau rhestredig sydd mewn perygl yn Eryri;
 - Grantiau adeiladau yn Nolgellau trwy gyfrwng Menter Treftadaeth Treflun Dolgellau;
 - Cronfa Cymunedol y Carneddau sy'n cael ei ariannu gan Chronfa Treftadaeth y Loteri; ac
 - Cronfa Coedwigoedd Glaw Celtaidd sy'n cael ei ariannu gan Gronfa LIFE Undeb Ewropeaidd.
- 3.31 Mae'r holl ddogfennau, gan gynnwys y ffurflenni cais a'r nodiadau cyfarwyddyd yn gwbl ddwyieithog, ac mae'r ohebiaeth yn cael ei chynnal yn iaith ddewisol yr ymgeisydd neu'n ddwyieithog.
- 3.32 Yn ogystal, ar gyfer y grantiau hynny sydd ar gyfer prosiectau, digwyddiadau a gweithgareddau cymunedol, gosodir amodau ar y grant i sicrhau bod yr holl weithgareddau a dogfennaeth a ariennir gan y grantiau yn gwbl ddwyieithog.
- 3.33 Tendrau Cytundebau/ Contractau: Mae pob Hysbysiad Cyhoeddus fel Gwahoddiadau i Dendro neu ar gyfer Mynegi Diddordeb yn cael eu cynhyrchu'n ddwyieithog ac fel arfer yn cael eu cyhoeddi ar wefan yr Awdurdod. Maent hefyd yn cael eu cyhoeddi ar wefan GwerthwchiGymru yn ddwyieithog, ac eithrio hysbysiadau OJEU sy'n cael eu cyhoeddi yn Saesneg yn unig. OJEU (Cyfnodolyn Swyddogol yr Undeb Ewropeaidd) yw'r cyhoeddiad lle mae'n rhaid cyhoeddi pob tendr o'r sector gyhoeddus sydd uwchben trothwy ariannol penodol yn ôl deddfwriaeth yr UE. Mae Comisiynydd y Gymraeg yn ymwybodol o'r sefyllfa, ac wedi cadarnhau gyda GwerthwchiGymru nad yw hyn yn mynd yn groes i unrhyw un o Safonau'r Gymraeg.
- 3.34 Mae'r holl geisiadau a dderbyniwyd yn Gymraeg wedi cael eu prosesu a'u trin yn yr un modd â'r ceisiadau yn Saesneg, a gohebir yn iaith ddewisol yr ymgeisydd neu'n ddwyieithog.
- 3.35 Hunaniaeth Gorfforaethol a Hyrwyddo Gwasanaethau (Safonau 81-83): Bu hunaniaeth gorfforaethol yr Awdurdod yn hollol ddwyieithog ers y dechrau un, gyda'r iaith Gymraeg a'r Saesneg yn cael eu trin ar sail cydraddoldeb. Sicrhawn fod unrhyw newidiadau neu ail-frandio hunaniaeth gorfforaethol yn y dyfodol yn glynu at yr egwyddor sylfaenol hon.

- 3.36 Nid yw'r Awdurdod yn darparu'r un gwasanaethau ar wahân yn y Gymraeg a'r Saesneg, ond yn hytrach yn cynnig gwasanaeth dwyieithog gydag un pwynt cyswllt. Mae unrhyw waith hyrwyddo'r gwasanaethau felly yn cael ei wneud yn ddwyieithog, i gyd fynd â hunaniaeth gorfforaethol yr Awdurdod, sy'n sicrhau fod yr iaith Gymraeg a'r Saesneg yn cael eu trin ar sail cydraddoldeb.
- 3.37 Cyrsiau Addysg (Safonau 84-86): Tan fis Mawrth 2020, roedd Plas Tan y Bwlch, Canolfan Astudiaeth yr Awdurdod, yn cynnig cyrsiau addysg gyhoeddus, a oedd yn destun i asesiad o'r angen i gynnig y cyrsiau hynny drwy gyfrwng y Gymraeg.
- 3.38 Oherwydd pandemig Covid-19, bu rhaid canslo'r holl gyrsiau dydd a phreswyl yn ystod y flwyddyn ariannol 2020-21 ynghyd â'r holl weithgareddau masnachol yn y Ganolfan Astudiaeth; gydag eithriad o ychydig o wythnosau yn yr Hydref pan gynigwyd llety Gwely & Brecwast yn unig yn y Ganolfan.
- 3.39 Yn ystod 2020-21, daeth yr Awdurdod i'r penderfyniad anodd i roi gorau i redeg Plas Tan y Bwlch fel Canolfan Astudiaeth, gan nad yw rhedeg cyrsiau addysg gyhoeddus bellach yn ariannol gynaliadwy.
- 3.40 Y System Annerch Gyhoeddus (Safon 87): Mae unrhyw gyhoeddiadau dros y system annerch gyhoeddus yn cael eu gwneud yn ddwyieithog, gyda'r cyhoeddiad Cymraeg yn gyntaf.
- 3.41 Cwynion perthnasol i Gydymffurfio â'r Safonau Cyflenwi Gwasanaeth
Ni dderbyniwyd unrhyw gwynion yn ystod y flwyddyn yn ymwneud â'r ffordd y mae'r Awdurdod yn cydymffurfio â'r Safonau Cyflenwi Gwasanaeth.

4. Safonau Gwneud Polisi

- 4.1 Ffurio Polisi a'r Ymgynghori Cysylltiol (Safonau 88-93): Gyda phob polisi newydd* sy'n cael ei ddatblygu (neu os yw polisi presennol yn cael ei ddiwygio a'i ddiweddarau) ymgymerir â phroses sgrinio Asesiad Effaith Cydraddoldeb fel rhan o'r broses. Er nad yw'r iaith Gymraeg yn nodwedd warchoddedig o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010, mae'r Awdurdod wedi cynnwys yr iaith Gymraeg fel rhan o'r asesiad.
**Mae Polisi yn cael ei ddiffinio yn ei gyd-destun ehangach i gynnwys cynlluniau a strategaethau.*
- 4.2 Bydd y broses sgrinio yn penderfynu a fydd y polisi arfaethedig yn cael, neu'n debygol o gael, effaith negyddol ar y Gymraeg neu ar allu pobl i ddefnyddio'r Gymraeg. Bydd yr asesiad hefyd yn nodi'r posibilrwydd i'r polisi arfaethedig gael effaith gadarnhaol ar yr iaith naill ai drwy ei defnyddio neu ei hyrwyddo.
- 4.3 Os bydd y polisi arfaethedig yn destun i ymgynghoriad cyhoeddus, bydd yr ymatebion sy'n dod i law yn ystod yr ymgynghoriad hwnnw yn cael eu

hystyried yn llawn wrth gynnal yr asesiad effaith. Bydd aelodau'r Awdurdod hefyd yn cael cyfle i graffu'r polisi arfaethedig ar wahanol adegau o'r broses. Os pennir bod effaith negyddol, yna cynhelir asesiad llawn o'r effaith ar gydraddoldeb i bennu beth yw'r mesurau lliniaru sy'n angenrheidiol a phenderfynu a ddylid bwrw ymlaen â'r polisi ai peidio.

4.4 Dyfarnu Grantiau a Chomisiynu Ymchwil a Phrosiectau (Safonau 94-97): Mae'r angen i ystyried yr effaith (boed hynny'n negyddol neu'n gadarnhaol) ar yr iaith Gymraeg wedi cael ei integreiddio'n llawn i mewn i brosesau'r gronfa gomisiynu newydd, Cronfa Eryri. Bydd amodau ychwanegol o ran defnyddio a hyrwyddo'r Gymraeg, a sicrhau cydraddoldeb i'r Gymraeg, yn parhau i fod yn rhan o ofynion y gronfa.

4.5 Yn ystod y flwyddyn, comisiynwyd yr ymchwil canlynol, un ai gyda chyllideb o Gronfa Eryri neu trwy grantiau penodol trwy ffynonellau eraill fel Llywodraeth Cymru neu mewn partneriaeth gyda chyrff eraill:

Arolwg Trigolion ac Ymwelwyr 2021;
Arolwg Bioamrywiaeth: ac
Ymchwil i'r Wyddfa fel parth di-blastig.

4.6 Cwynion yn ymwneud â Chydymffurfio â'r Safonau Llundain Polisi
Yn ystod y flwyddyn, ni chafwyd unrhyw gwynion yn ymwneud â'r ffordd y mae'r Awdurdod yn cydymffurfio â'r Safonau Llundain Polisi.

5. **Safonau Gweithredu**

5.1 Ar 31 Mawrth 2021, roedd yr Awdurdod yn cyflogi 136 aelod o staff; mae 130 o'r rheiny'n gwbl ddwyieithog, sy'n cynrychioli 95%.

5.2 Defnyddio'r Gymraeg yn Fewnol (Safon 98): Ers iddo gael ei sefydlu, mae'r Awdurdod wedi sefydlu trwy arferiad a gweithrediad mai'r Gymraeg yw'r brif iaith gyfathrebu fewnol, gyda'r Saesneg yn cael ei defnyddio fel bo'r angen. Mae'r staff yn ymwybodol bod unrhyw gyfathrebu ysgrifenedig cyffredinol (fel e-byst) sydd wedi'u hanelu at yr holl staff yn cael ei gynhyrchu yn ddwyieithog.

5.3 Yn ystod y flwyddyn, mae mwyafrif y staff wedi gweithio yn barhaus o'u cartrefi. Yn ychwanegol at y ffordd arferol o gyfathrebu trwy e-byst a galwadau ffôn, mae'r Awdurdod wedi cyflwyno MS Teams. Mae hyn wedi galluogi sgysiau rhithiol wyneb yn wyneb ynghyd â chyfarfodydd anffurfiol a ffurfiol. Felly, mae staff yr Awdurdod wedi gallu parhau i gynnal busnes cyffredinol yr Awdurdod fel arfer, er dan amgylchiadau newydd. Nid yw hyn wedi effeithio ar ddefnydd yr iaith Gymraeg yn fewnol.

5.4 Dogfennaeth Staff (Safonau 99-104): Mae gan yr Awdurdod bolisi cwbl dwyieithog yn ei le ar gyfer yr holl faterion personél. Mae hyn yn golygu bod pob dogfen sy'n ymwneud â chyflogaeth unigolyn yn cael eu cynhyrchu yn ddwyieithog yn safonol a'i rhoi i bob aelod o staff. Mae unrhyw ohebiaeth

sy'n cael ei hanfon allan o bryd i'w gilydd gan y gwasanaeth personél at aelodau unigol o staff hefyd yn cael ei pharatoi'n ddwyieithog.

- 5.5 Polisiâu Personél (Safonau 105-111): Mae pob polisi personél yn cael ei gynhyrchu yn ddwyieithog yn safonol.
- 5.6 Gweithdrefnau Cwyno a Disgyblu (Safonau 112-119): Mae croeso i staff ohebu trwy gyfrwng eu hiaith ddewisol. Mae'r Gymraeg a'r Saesneg yn cael eu trin yn gyfartal ac ni fyddai unrhyw oedi cyn ymateb i ohebiaeth sy'n dod i law yn y naill iaith na'r llall. Mae pob gwrandawriad disgyblu neu apeliadau yn cael eu cynnal yn iaith ddewisol yr aelod o staff dan sylw, ynghyd â phob dogfennaeth a gohebiaeth berthnasol.
- 5.7 Meddalwedd Cyfrifiadurol (Safon 120): Mae meddalwedd Cysgliad wedi ei osod yn safonol ar bob cyfrifiadur a gliniadur staff, er mwyn gwirio sillafu a gramadeg yn y Gymraeg.
- 5.8 Mewnrwyd Staff ac Aelodau (Safonau 121-126): Ceir mynediad at y fewnrwyd drwy gyfrwng gwefan yr Awdurdod ac mae'r fewnrwyd hefyd yn gwbl ddwyieithog. Mae'r botwm togl ar frig y dudalen yn galluogi'r defnyddiwr i newid o Gymraeg i Saesneg neu fel arall.
- 5.9 Asesiad Sgiliau (Safon 127): Ceir data o'r asesiad sgiliau staff yn Atodiad 1.
- 5.10 Hyfforddiant (Safonau 128-133): Darperir cyrsiau hyfforddiant cyffredinol trwy gyfrwng y Gymraeg bob amser lle bo'n bosibl. Yn ystod 2020-21, ni fynychodd unrhyw aelod o staff gyrsiau trwy gyfrwng y Gymraeg yn unig.
- 5.11 Anogir cyflogeion sy'n methu â chyfathrebu'n llawn yn y Gymraeg i fynychu cyrsiau a hyfforddiant Cymraeg, a gellir gwneud hynny yn ystod amser gwaith. Mynychodd 2 aelod o staff cyrsiau Cymraeg/gloywi iaith yn ystod y flwyddyn.
- 5.12 Llofnodion E-byst a Manylion Cyswllt (Safonau 134-135): Mae'r Awdurdod yn defnyddio bathodyn 'Iaith Gwaith' ar gyfer siaradwyr a dysgwyr Cymraeg i'w osod fel rhan o'r llofnod e-bost. Mae'r holl fanylion cyswllt sy'n cael eu darparu fel rhan o'r llofnod yn hollol ddwyieithog, fel sy'n ofynnol yn y daflen 'Cyfathrebu'n Glir', yr arweinlyfr staff ar safonau gwasanaeth cwsmeriaid ac arddull safonol.
- 5.13 Swyddi Gwag a Recriwtio (Safonau 136-140): Yn ystod 2020-21, hysbysebwyd 33 swydd wag. Roedd bob un o'r 33 o swyddi yn nodi fod y Gymraeg yn hanfodol.
- 5.14 Datblygwyd fframwaith sgiliau iaith Gymraeg ar ddechrau 2020, sy'n graddio'r lefel sgil sydd ei hangen ym mhob swydd o 0 hyd at 5+ mewn 4 prif gategori, sef gwrando, siarad, darllen ac ysgrifennu. Mae pob Pennaeth Gwasanaeth yn sgorio bob swydd wag gyda'r Pennaeth Gweinyddol a Gofal Cwsmer yn cymedroli bob sgôr, cyn iddo fynd i'r Tîm Rheoli am ganiatâd

terfynol. Cyn cyflwyno cais, mae ymgeiswyr nawr yn ymwybodol o'r union lefel o sgil sydd ei angen ar gyfer y swydd.

- 5.15 Mae pob hysbyseb recriwtio yn Gymraeg. Mae'r Awdurdod yn defnyddio Webrecruits i dderbyn a phrosesu ceisiadau, sy'n caniatáu i ymgeiswyr gyflwyno ceisiadau ar-lein. Mae'r holl ddogfennau ar gael yn ddwyieithog e.e. ffurflen gais, swydd ddisgrifiad, manyleb y person a'r ffurflen monitro cydraddoldeb. Cynhelir cyfweiliadau am swyddi yn y Gymraeg.
- 5.16 Yn ystod y flwyddyn, nododd swyddogion o'r swyddfa Comisiynydd y Gymraeg nad oedd Safon 138 yn cael ei weithredu – *“Rhaid ichi sicrhau bod eich ffurflenni cais am swyddi yn rhoi lle i unigolion nodi eu bod yn dymuno cael cyfweiliad neu'r dull arall o asesiad yn y Gymraeg.”*
- 5.17 Eglurwyd bod pob cyfweiliad yn cael ei gynnal trwy'r Gymraeg beth bynnag, a dyna pam nad oedd yr opsiwn yn cael ei gynnwys, oherwydd buasai'n awgrymu'r gwrthwyneb, sef bod opsiwn i gael cyfweiliad trwy'r Saesneg yn unig. Gyda chytundeb swyddfa Comisiynydd y Gymraeg, mae'r Awdurdod wedi cynnwys nodyn ar ddechrau'r broses cyflwyno cais ar-lein sy'n datgan bydd y cyfweiliad yn cael ei gynnal trwy'r Gymraeg.
- 5.18 Oherwydd y cyfyngiadau a oedd mewn lle yn ystod y flwyddyn, cynhaliwyd cyfweiliadau swydd dros MS Teams gan yr Awdurdod. Yn ddibynnol ar y math o swyddi, cynhaliwyd cyfweiliadau maes am swyddi allanol hefyd yn ystod y cyfnodau tu allan i'r cyfnod clo llawn. Ni chafodd y newid yn y dull o gyfweild ar gyfer swyddi unrhyw effaith ar yr iaith Gymraeg.
- 5.19 Fel gyda phob gohebiaeth arall, mae'r llythyrau neu e-byst a anfonir at y rhai sy'n ymgeisio am swyddi i roi gwybod iddynt am ganlyniad eu cais yn cael eu hanfon yn yr iaith y cyflwynwyd y cais.
- 5.20 Arwyddion Mewnol ac Anerchiadau (Safonau 141-144): Mae pob arwydd sy'n cael ei osod gan yr Awdurdod yn hollol ddwyieithog, gyda'r Gymraeg yn ymddangos yn gyntaf neu ar yr ochr chwith. Mae'r iaith Gymraeg a'r Saesneg yn cael eu trin yn gyfartal, gyda'r un ffont a maint testun yn cael eu defnyddio ar gyfer y ddwy iaith. Bydd unrhyw gyhoeddiadau dros system annerch fewnol yn cael eu gwneud yn ddwyieithog, gyda'r cyhoeddiad Cymraeg yn gyntaf.
- 5.21 Cwynion yn ymwneud â Chydymffurfio â Safonau Gweithredu
Yn ystod y flwyddyn ni chafwyd unrhyw gwynion yn ymwneud â'r ffordd yr oedd yr Awdurdod yn cydymffurfio â'r Safonau Gweithredu.

6. Safonau Hybu

- 5.22 Hybu'r Iaith Gymraeg (Safonau 145-146): Yn ystod 2016/17, mabwysiadwyd Strategaeth Hybu'r Gymraeg gan yr Awdurdod. Mae'r strategaeth yn cynnwys targed ar gyfer gweld 'cynnydd o 2% yn nifer y siaradwyr Cymraeg ym mhoblogaeth Parc Cenedlaethol Eryri erbyn 2021'.

5.23 Yn ychwanegol, mae'r Awdurdod yn parhau i weithio mewn partneriaeth gyda sefydliadau eraill o'r sector cyhoeddus yng Ngwynedd, yn bennaf trwy gyfrwng ei aelodaeth o Fwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd & Môn.

7. Safonau Cadw Cofnodion a Safonau Atodol

5.24 Cadw Cofnodion am Gydymffurfiaeth gyda'r Safonau (Safonau 147-176): Cynhyrchwyd dogfen o'r enw 'Safonau Iaith Gymraeg Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri', sydd ar gael yn swyddfeydd yr Awdurdod ac ar y wefan. Mae'r ddogfen yn amlinellu'r holl Safonau y mae'n rhaid i'r Awdurdod lynu atynt ac mae'n nodi sut y gall aelodau o'r cyhoedd gwyno ynghylch sut mae'r Awdurdod yn cydymffurfio â'r Safonau neu unrhyw agwedd o'r gwasanaeth iaith Gymraeg a gynigir gan yr Awdurdod.

5.25 Mae'r Awdurdod wedi cadw cofnodion o'r ffordd y mae'n cydymffurfio â'r Safonau, yn unol â gofynion Comisiynydd y Gymraeg.

ATODIAD 1

1. Lefelau Sgiliau Staff - Trosolwg

Nifer a % y staff o fewn gwasanaethau'r Awdurdod sy'n gallu siarad Cymraeg yn ôl cyfarwyddiaeth			
	Nifer y Staff	Nifer y Siaradwyr Cymraeg	%
Prif Weithredwr	1	1	100%
Corfforaethol	93	91	98%
Cynllunio a Rheoli Tir	42	38	90%

Nifer a % y staff o fewn gwasanaethau'r Awdurdod sy'n gallu siarad Cymraeg yn ôl graddfa'r swydd			
	Nifer y Staff	Nifer y Siaradwyr Cymraeg	%
Tîm Rheoli	3	3	100%
Penaethiaid Gwasanaeth	10	9	90%
Graddfa 7+	55	51	93%
Hyd at Radd 6	68	67	98%

Nifer a % y staff o fewn gwasanaethau'r Awdurdod sy'n gallu siarad Cymraeg yn ôl gweithle			
	Nifer y Staff	Nifer y Siaradwyr Cymraeg	%
Pencadlys	85	80	94%
Canolfannau Croeso	10	10	100%
Staff Allanol	25	25	100%
Plas Tan y Bwlch	16	15	93%

2. Lefelau Sgiliau Staff yn ôl Gwasanaeth

Cyfarwyddiaeth Gorfforaethol

Nifer a % y staff o fewn y gwasanaeth sy'n gallu siarad Cymraeg			
Adran	Nifer y Staff	Nifer y Siaradwyr Cymraeg	%
Tim Rheoli	3	3	100%
Cyllid	4	4	100%
Personél	2	2	100%
Gweinyddol	10	10	100%
Systemau Gwybodaeth	5	4	80%
Eiddo	4	4	100%
Cyfreithiol	1	1	100%
Ymgysylltu	25	25	100%
Plas Tan y Bwlch	24	22	93%
Wardeinio	24	24	100%

Nifer a % y staff o fewn y gwasanaeth, yn ôl graddfa'r swydd, sy'n gallu siarad Cymraeg			
Adran	Nifer y Staff	Nifer y Siaradwyr Cymraeg	%
Prif Weithredwr	1	1	100%
Cyfarwyddwyr	1	1	100%
Penaethiaid Gwasanaeth	7	7	100%
Graddfa 7+	30	29	97%
Hyd at Radd 6	55	54	98%

Cynllunio a Rheoli Tir

Nifer a % y staff o fewn y gwasanaeth sy'n gallu siarad Cymraeg			
Adran	Nifer y Staff	Nifer y Siaradwyr Cymraeg	%
Cyfarwyddwr	1	1	100%
Cynllunio	15	12	80%
Treftadaeth Ddiwylliannol	9	9	100%
Cadwraeth, Coed ac Amaethyddiaeth	17	16	94%

Nifer a % y staff o fewn y gwasanaeth, yn ôl graddfa'r swydd, sy'n gallu siarad Cymraeg			
Adran	Nifer y Staff	Nifer y Siaradwyr Cymraeg	%
Cyfarwyddwr	1	1	100%
Pennaeth Gwasanaeth	3	2	67%
Graddfa 7+	25	22	88%
Hyd at Radd 6	13	13	100%

3. Lefelau Sgiliau Staff – Derbynfya

Nifer a % y swyddi yn y prif dderbynfeydd sydd wedi'u dynodi'n 'Cymraeg yn hanfodol' ac a gafodd eu llenwi gan staff dwyieithog.			
Adran	Nifer y Staff	Nifer y Siaradwyr Cymraeg	%
Pencadlys	6	6	100%
Plas Tan y Bwlch	4	4	100%
Canolfannau Croeso	10	10	100%